

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ NA ÚROVNI KRAJŮ

Josef Markvart

Zákon o krajích přináší těmto samosprávným celkům poměrně rozsáhlý soubor pravomocí. Krajské úřady jako „regionální vlády a krajská zastupitelstva“ jako „regionální parlamenty“ si mohou svou činnost organizovat do jisté míry samostatně a povinnosti jim mohou ukládat pouze příslušné zákony.

Redakce časopisu se na podnět redakční rady rozhodla „zmapovat“ činnost krajů na úseku územního plánování. Důvodem jsou nejen různé názvy a rozdílná organizace příslušných odborů, kompetentních pro územní plánování, ale také nestejný vztah k odborům a oddělením regionální politiky, různá struktura dalších rozvojových dokumentů, rozdílné výbory krajských zastupitelstev atd.

O tom, že územní plánování na úrovni krajů je aktuální, svědčí i téma letošní konference Asociace pro územní plánování, konané pod názvem „Územně plánovací dokumentace krajů“ 30. listopadu 2003 v Jihlavě.

V redakci časopisu Urbanismus a územním rozvoj jsme vypracovali anketní otázky, které jsme zaslali příslušným odborům všech krajských úřadů. Z ankety jsme vyřadili hlavní město Prahu, protože tento „kraj“ má zcela jinou organizační strukturu.

Anketní otázky byly následující:

1. Jaký je přesný název odboru, do jehož působnosti spadá územní plánování? Jaký je rozsah působnosti tohoto odboru, jaké jsou jeho kompetence a jaká je jeho pracovní náplň?
2. Jaký je vztah vašeho odboru k uplatňování regionální politiky, zejména k tvorbě strategie kraje a dalším koncepčním a rozvojovým dokumentům, které kraj pořizuje?
3. Existuje v rámci krajského úřadu souhrnný přehled koncepcí, strategií, plánů a dalších rozvojových dokumentů pořizovaných jednotlivými odbory? Jestliže tento přehled existuje, kdo je jeho správcem?
4. Jaký je vztah mezi obecními úřady, úřady obcí s rozšířenou působností a krajským úřadem na úseku územního plánování? Jak funguje vzájemná spolupráce a jak funguje činnost nadřízeného orgánu?
5. Jaké orgány (výbory a komise) mají krajská rada a krajské zastupitelstvo na úseku územního plánování?
6. Jaký je stav prací na pořizování ÚPN VÚC vašeho kraje? Jaké máte potíže při dokončování rozpracovaných ÚPD VÚC? Připravujete pořizování ÚPN VÚC pro celé území kraje?
7. Jak probíhá spolupráce mezi sousedními kraji?
8. Pocítujete potřebu územního dokumentu pro území celé České republiky? Myslíte si, že by takovýto dokument měl být součástí ÚPD, anebo by měl mít jinou formu a funkci?
9. Jaký je váš názor na současnou situaci územního plánování u nás, zejména s ohledem na územní plánování krajů?

10. Jaký je váš názor na principy návrhů nového stavebního zákona?

K 19. září 2003 nám odpověděli zástupci krajů Středočeského, Jihočeského, Karlovarského, Libereckého, Pardubického, Olomouckého a kraje Vysočina. Předběžnou zprávu o výsledcích ankety současně se žádostí o odpovědi od zbývajících krajů jsme přednesli na poradě pracovníků krajských úřadů z úseků územního plánování, která se konala 23. září tohoto roku v Rožnově pod Radhoštěm.

V tomto článku vám předkládáme předběžné poznatky, vycházející z odpovědí od sedmi krajských úřadů.

ad 1. Název odboru, do jehož působnosti spadá územní plánování

Již předběžné výsledky ankety potvrzují, že nejen název, ale i rozsah působnosti a organizační struktura příslušného odboru se v jednotlivých krajích liší.

- Ve Středočeském kraji vykonávají na KÚ státní správu na úseku územního plánování dva odbory:
 - **Odbor regionálního rozvoje**, který zahrnuje Oddělení pořizování ÚPD. To pořizuje ÚPN VÚC, územně plánovací podklady a spolupracuje na vytváření GIS.
 - **Odbor územního a stavebního řízení**, který vykonává funkci nadřízeného orgánu územního plánování pro obce a je odvolací instancí pro stavební úřady.
- V Jihočeském kraji to je:
 - **Odbor regionálního rozvoje, územního a stavebního řízení a investic**, který se dělí na Organizační oddělení, Oddělení regionálního rozvoje, Oddělení územního plánu a stavebního řádu, Oddělení investic a Oddělení Regionální rady Regionu soudržnosti Jihozápad. Oddělení územního plánu a stavebního řádu pořizuje ÚPN VÚC, vykonává funkci nadřízeného orgánu územního plánování pro obce a odvolacího orgánu pro stavební úřady.
- V Karlovarském kraji je v daném oboru kompetentní
 - **Odbor regionálního rozvoje**, jehož součástí je Oddělení územního plánování a stavebního řádu.
- V Libereckém kraji mají samostatný
 - **Odbor územního plánování a stavebního řádu**. Pořizuje ÚPN VÚC, je nadřízeným orgánem pro obce a odvolací instancí pro stavební úřady.

- V Pardubickém kraji působí
 - **Odbor strategického rozvoje kraje**, který se dělí na Oddělení územního plánování a stavebního řádu, Oddělení regionálního rozvoje, Oddělení realizace investic a Oddělení cestovního ruchu. Oddělení územního plánování a stavebního řádu pořizuje ÚPN VÚC a je nadřízeným orgánem ÚP pro obce a pro stavební úřady.
- V Olomouckém kraji existuje
 - **Odbor strategického rozvoje Olomouckého kraje**, který se dělí na Oddělení územního plánování a stavebního řádu, Oddělení regionálního rozvoje, Oddělení cestovního ruchu a Oddělení plánování investic. Oddělení územního plánování a stavebního řádu pořizuje ÚPN VÚC a je nadřízeným orgánem pro obce a pro stavební úřady.
- V Kraji Vysočina mají samostatný
 - **Odbor územního plánování a stavebního řádu**, který se dělí na Oddělení územního plánování a stavebního řádu, Oddělení regionálního rozvoje, Oddělení cestovního ruchu a Oddělení plánování investic.

Shrnutí:

Jak názvy příslušných odborů, tak jejich organizační struktura se liší. Je to dáno organizačními řádami krajských úřadů, které podle zákona o krajích vydává ředitel krajského úřadu. Středočeský kraj má dva odbory, z nichž jeden pořizuje územní plánovací dokumentaci a druhý vykonává působnost nadřízeného orgánu územního plánování. V Libereckém kraji a v kraji Vysočina mají krajské úřady samostatné odbory územního plánování a stavebního řádu. V ostatních sledovaných krajích existují širší odbory – odbory regionálního anebo strategického rozvoje. Územní plánování v tomto případě zajišťuje příslušné oddělení, většinou s názvem Oddělení územního plánování a stavebního řádu.

ad 2. Vztah k uplatňování regionální politiky

Ve většině krajů působí společný odbor pro regionální politiku a územní plánování. Tam, kde existují samostatné odbory územního plánování, je vazba zajištěna připomínkováním všech dokumentů anebo přímou spoluprací.

- Ve Středočeském kraji pořizuje Odbor regionálního rozvoje jak ÚPD, tak i rozvojové dokumenty. Vazby Programu rozvoje kraje a ÚPN VÚC jsou dány pravidelnými konzultacemi.
- V Jihočeském kraji se Odbor regionálního rozvoje přímo podílí na zpracování Programu rozvoje kraje.
- V Karlovarském kraji zajišťuje Oddělení regionálního rozvoje vypracování Programu rozvoje kraje ve spolupráci s Oddělením průmyslu, dobývání nerostných surovin a sánnací.
- V Libereckém kraji Odbor územního plánování připomínkuje veškeré rozvojové dokumenty kraje.

- V Pardubickém kraji je pořizovatelem Programu rozvoje kraje Oddělení regionálního rozvoje. Do množství dalších koncepčních dokumentů jsou zapojováni pracovníci odboru formou účasti v pracovních skupinách.
- V Olomouckém kraji pořizuje Program rozvoje kraje Oddělení regionálního rozvoje. Mezi odděleními existuje vzájemná koordinace.
- V Kraji Vysočina Odbor územního plánování spolupracuje na aktualizaci Programu rozvoje kraje a na tvorbě dalších koncepčních dokumentů.

Shrnutí:

Ve všech sledovaných krajích považují spolupráci regionální politiky a územního plánování za dobrou. Je to dáno jednak organizační strukturou krajských úřadů, jak metodami práce, tak personálními vazbami. Příslušné odbory a oddělení mají v rámci samostatné působnosti většinou povinnost připomínkovat a konzultovat všechny rozvojové dokumenty a vypracovávat podklady pro jednání krajského zastupitelstva.

ad 3. Existence souhrnného přehledu rozvojových dokumentů

Tuto otázku jsme položili proto, že v současné době existuje velké množství resortních koncepcí a strategií, zpracovaných jednotlivými sektory, přičemž dle našich informací nejsou vždy dostatečně koordinovány. Odpovědi z jednotlivých krajů jsou následující:

- Ve Středočeském kraji tento přehled neexistuje.
- V Jihočeském kraji se přehled koncepcí, strategií, plánů a dalších rozvojových dokumentů soustřeďuje v Kanceláři ředitele úřadu - Oddělení projektového řízení.
- V Karlovarském kraji souhrnný přehled neexistuje, ale každý odbor zveřejňuje seznam svých dokumentů na internetových stránkách KÚ.
- V Libereckém kraji si přehlednou aktualizovanou tabulku rozvojových dokumentů zpracovává sám Odbor územního rozvoje, a to jako jeden z podkladů pro ÚPN VÚC.
- V Pardubickém kraji je ucelený přehled k dispozici, avšak nemá určeného přímého správce. Ucelený a aktuální přehled má k dispozici Oddělení regionálního rozvoje v souvislosti s aktualizací Programu rozvoje kraje.
- V Olomouckém kraji zajišťuje tento přehled Oddělení regionálního rozvoje.
- V Kraji Vysočina přehled existuje a spravuje jej Odbor regionálního rozvoje.

Shrnutí:

Kromě Jihočeského kraje, kde seznam všech rozvojových a odvětvových dokumentů spravuje přímo Kancelář ředitele KÚ, neexistuje jeho přímý správce. Informace jsou zveřejňovány na internetu, nebo si jej příslušné odbory získávají samy.

ad 4. Vztah mezi obcemi a krajem

Z odpovědí na tuto otázku bylo lze vycítit překvapení respondentů, proč se na to ptáme. Jde o jednu ze základních povinností krajských úřadů, vyplývajících ze zákona. Tuto povinnost krajské úřady samozřejmě plní. Jednotliví zástupci krajských úřadů odpověděli takto:

- Jihočeský kraj má na svém území 17 obcí s rozšířenou působností, přičemž 12 z nich pořizuje dokumentaci pro ostatní obce. Krajský úřad poskytuje všem obcím soustavnou metodickou pomoc. Pořizování ÚPD není vždy na uspokojivé úrovni zejména tam, kde ji pořizují obce malé.
- Karlovarský kraj poskytuje ze svého rozpočtu příspěvky na zpracování ÚPD. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností nejsou z kapacitních důvodů schopny vždy pořídit ÚPD pro žádající obce v požadovaném termínu.
- Liberecký kraj - pomoc ostatním obcím ze strany obcí s rozšířenou působností je někde samozřejmostí, jinde je problémem s kapacitami a firmami. Potřebná je zejména stálá a intenzivní metodická pomoc.
- Pardubický kraj má 15 obcí s rozšířenou působností. Krajský úřad se aktivně podílí na všech územně plánovacích procesech, vyjadřuje se již v průběhu projednávání ÚPD a poskytuje neprodlenou metodickou pomoc. Existuje také určitý druh supervize nad dokumenty majícími vztah k prioritám kraje.
- Olomoucký kraj – vztah mezi obcemi a krajem je dobrý. Pravidelně jsou pořádány porady se zástupci obcí s rozšířenou působností. Konzultace jsou poskytovány průběžně.
- Kraj Vysočina vypracoval dotační projekt, který umožňuje uhradit až 75 % nákladů na pořízení ÚPD v příslušné obci. Zkušenosti z působení obcí s rozšířenou působností svědčí o jejich nedostatečné připravenosti pořizovat ÚPD pro okolní obce, a to jak z důvodů finančních a personálních, tak také z důvodů odborných.

Shrnutí:

Krajské úřady jsou garantem a metodickým poradcem pro pořizování ÚPD obcí. Některé obce s rozšířenou působností nejsou doposud dostatečně připraveny a vybaveny pro pořizování ÚPD pro obce jiné. Krajský úřad také poskytuje dotace na pořízení ÚPD, je-li o to požádán.

ad 5. Jaké orgány má zastupitelstvo kraje na úseku územního plánování

- Středočeský kraj: **Výbor pro regionální rozvoj**, který je pravidelně informován o pořizování ÚPN VÚC.
- Jihočeský kraj: **Výbor pro rozvoj Jihočeského kraje**. Ten kontroluje koordinaci úkolů, vyplývajících z Programu rozvoje kraje a Akčního plánu, spolupracuje s regionem soudržnosti NUTS II Jihozápad a projednává jednotlivé fáze pořizování ÚPN VÚC.
- Karlovarský kraj: **Výbor pro regionální rozvoj kraje**.
- Liberecký kraj: Odbor územního plánování spolupracuje s **Výborem pro rozvoj a Dopravním výborem**.
- Pardubický kraj: **Výbor pro strategický rozvoj**. Dále existuje

poradní sbor kompetentního radního s názvem „Poradní sbor pro regionální rozvoj“, složený z patnácti externích poradců.

- Olomoucký kraj: Na úseku územního plánování probíhá úzká spolupráce s **Výborem pro strategický a regionální rozvoj a vnější vztahy**, dále pak s komisemi pro životní prostředí, dopravu a rozvoj cestovního ruchu.
- Kraj Vysočina: **Výbor regionálního rozvoje** a Komise dopravy, zřízená Radou kraje Vysočina. V těchto orgánech jsou projednávány jednotlivé fáze pořizování ÚPN VÚC a ÚPP.

ad 6. Stav pořizování ÚPN VÚC a záměr pořídit ÚPN VÚC pro celé území kraje

Jako odpověď na tuto otázku jsme od všech krajů obdrželi poměrně rozsáhlé seznamy zahajovaných, rozpracovaných a schválených ÚPN VÚC. Protože tyto přehledy se týkají spíše monitorování ÚPD, zaměřujeme se na druhou část odpovědi, tj. na záměr pořídit ÚPN VÚC pro celé území kraje.

- Středočeský kraj: Nepřipravuje pořízení ÚPN VÚC pro celý kraj.
- Jihočeský kraj: Pořízení ÚPN VÚC pro celý kraj je obsaženo v Programu rozvoje kraje. V současné době jsou dokončeny průzkumy a rozborů a připravuje se zadání.
- Karlovarský kraj: V dubnu 2002 byl zastupitelstvem schválen záměr na pořízení ÚPN VÚC kraje. V květnu 2003 byly dokončeny průzkumy a rozborů a připravuje se zadání.
- Liberecký kraj: Zastupitelstvo schválilo záměr na pořízení ÚPN VÚC kraje v roce 2001. V současnosti je dokončeno projednání konceptu. Problémem je vztah k současnému VÚC, přesahujícímu území kraje. Řešení je možné v rámci navržené novely stavebního zákona.
- Pardubický kraj: Zastupitelstvo schválilo rozhodnutí pořídit ÚPN VÚC pro celý kraj již v dubnu 2001. V současnosti je ukončeno projednání konceptu a procedura SEA.
- Olomoucký kraj: V současnosti se projednávají ÚTP Olomouckého kraje. Ty budou sloužit jako podklad pro Zásady územního rozvoje, které začne kraj pořizovat po přijetí nového stavebního zákona.
- Kraj Vysočina: Pořízení ÚPN VÚC pro celé území kraje bylo zastupitelstvem rozhodnuto v listopadu 2001. V červnu 2003 bylo schváleno zadání.

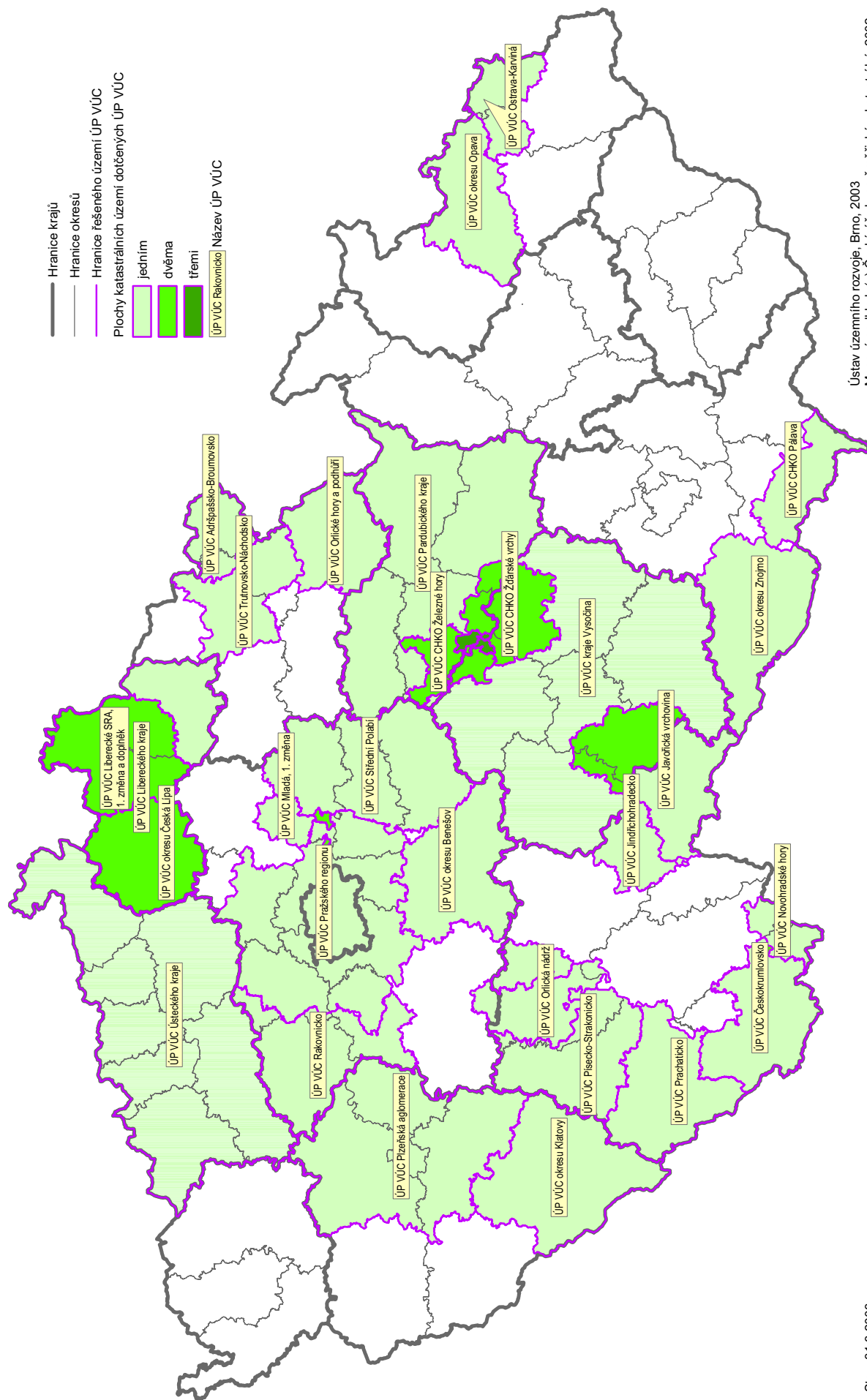
Shrnutí:

Všechny kraje s výjimkou kraje Středočeského připravují ÚPD pro celé své území. Kraje Liberecký a Pardubický již mají projednaný koncept. Olomoucký kraj má zpracovány ÚTP a připravuje zpracovat ZÚR podle nového stavebního zákona.

ad 7. Jak probíhá spolupráce mezi sousedními kraji

Na tuto otázku odpověděli všichni zástupci v tom smyslu, že spolupráce probíhá uspokojivě, a že se problémy nevyskytují.

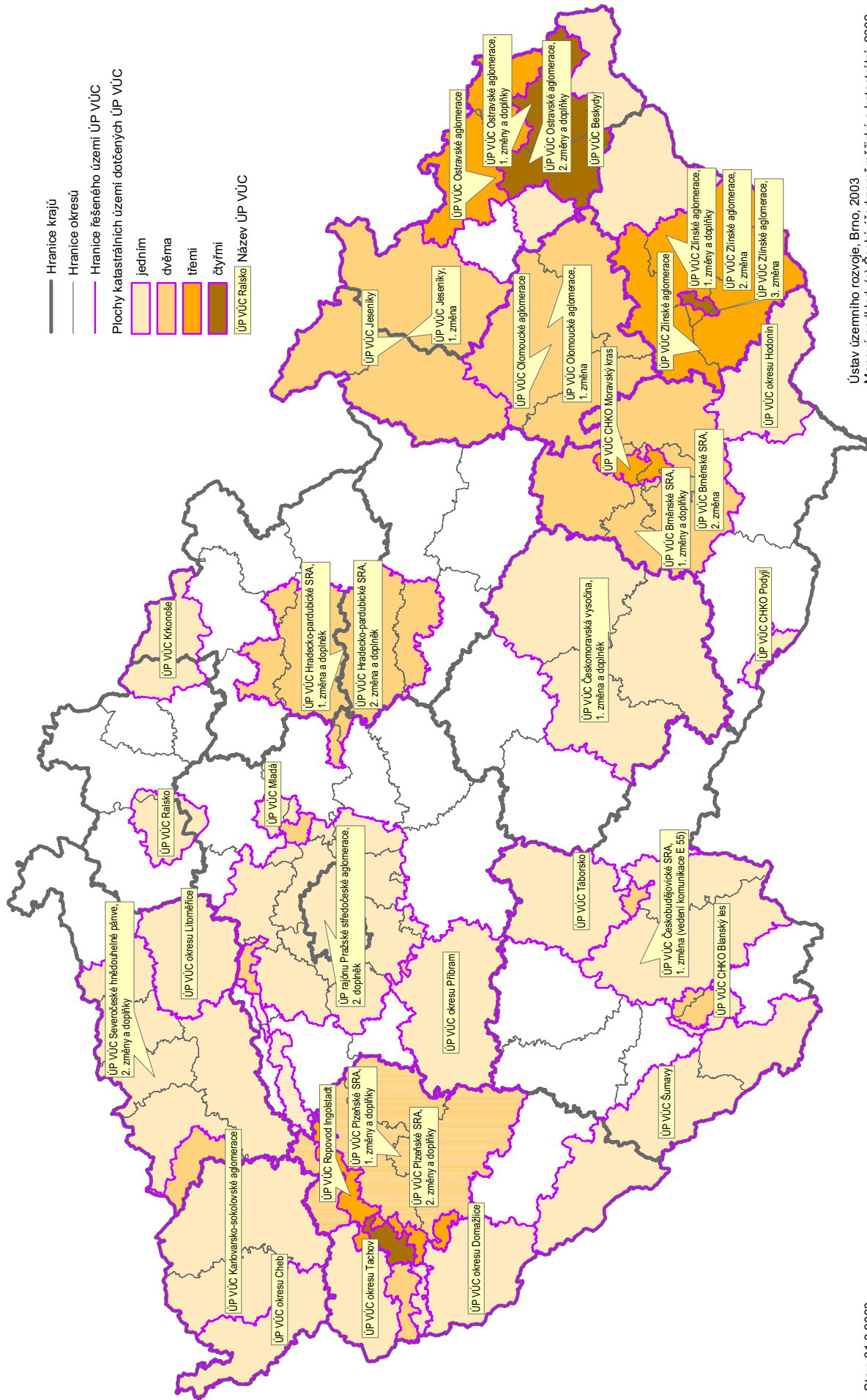
Přehled rozpracované územně plánovací dokumentace v úrovni VÚC od roku 1990

Ústav územního rozvoje, Brno, 2003
Mapový podklad: (c) Český úřad zeměměřičký a katastrální, 2002

Slav: 31.3.2003

Přehled schválené územně plánovací dokumentace v úrovni VÚC od roku 1990

Ústav územního rozvoje, Brno, 2003
Mapový podklad: (c) Český úřad zeměměřičký a katastrální, 2002

ad 8. Pociťujete potřebu územního dokumentu pro celé území České republiky?

- Středočeský kraj: Pomohla by celorepubliková dokumentace s vybranými závaznými výstupy (například pro dálnici D 3).
- Jihočeský kraj nepovažuje absenci celorepublikového dokumentu za bezprostřední problém. Do budoucna by byl koncepční a koordinační dokument přínosem.
- Karlovarský kraj potřebu celorepublikové ÚPD nepociťuje – žádoucí by byl celorepublikový standardní mapový podklad s jednotným systémem informací.
- Liberecký kraj: Základní strategie rozvoje a vzájemně koordinované resortní dokumenty by byly potřebné.
- Pardubický kraj: Koordinaci celorepublikových zájmů naléhavě potřebujeme. Pokud jde o nástroj, preferujeme pojetí Politiky územního rozvoje v novém stavebním zákoně před celorepublikovou ÚPD.
- Olomoucký kraj: Ano, jako základní koncepční a strategický materiál. Neměl by být součástí ÚPD.
- Kraj Vysočina: Potřebu celostátní ÚPD nepociťujeme. ÚTP pro území České republiky by byly užitečné, jestliže by byly pravidelně aktualizovány a garantovány.

Shrnutí:

Zástupci všech krajů se shodují na účelnosti celorepublikového dokumentu, avšak nikoliv jako ÚPD, ale ve formě strategických zásad, neboli politiky územního rozvoje. Ve dvou případech je také zdůrazněna užitečnost celorepublikových ÚTP za předpokladu, že jsou pravidelně aktualizovány a garantovány.

ad 9. a 10. Názor na současnou situaci územního plánování a na principy návrhu nového stavebního zákona

Odpovědi na tyto otázky prozatím nepublikujeme, protože reprezentují osobní názor oslovených a bez patřičné autorizace by neměly být zveřejněny. Doufáme, že obdržíme odpovědi i od ostatních krajů – poté zvážíme vhodnou formu shrnutí diskusních názorů.

Tímto končíme první část našeho informativního článku s naléhavou žádostí k těm osloveným zástupcům krajů, kteří dosud neodpověděli, aby tak učinili co nejdříve.

Děkujeme tedy všem, kteří nám odpověděli, ale také těm, kteří tak ještě jistě učiní.

*Ing. arch. Josef Markvart, CSc.
ÚÚR Brno*